

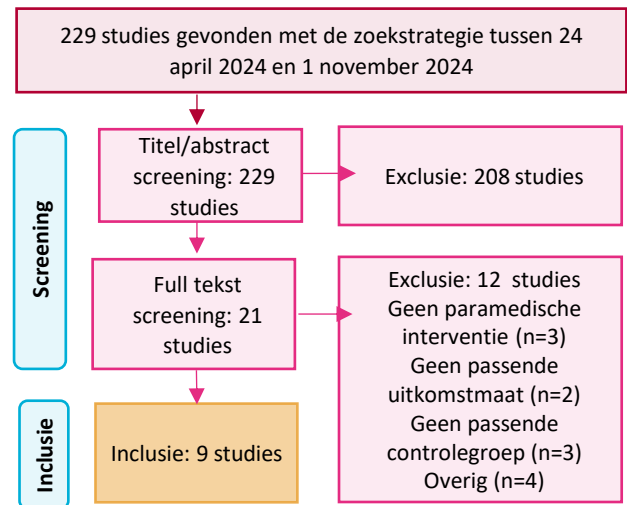
Paramedische Richtlijn Parkinson met Actieve beslisondersteuning

Overzicht revisie dd. 12 aug 2025

Er zijn 9 nieuwe studies toegevoegd aan de Paramedische Richtlijn Parkinson met Actieve Beslisondersteuning, zie figuur 1. Op basis van de nieuwe studies zijn 9 modules geüpdatet:

- ⇒ [Vragen over voeding en voedingssupplementen](#)
- ⇒ [\(Dreigend\) verminderde spierkracht](#)
- ⇒ [\(Dreigend\) verminderd uithoudingsvermogen](#)
- ⇒ [Loopproblemen](#)
- ⇒ [Balansproblemen](#)
- ⇒ [Orthostatische hypotensie](#)
- ⇒ [Valangst](#)
- ⇒ [Ademhalingsproblemen](#)
- ⇒ [Problemen verstaanbaar spreken](#)

Figuur 1. Flowchart literatuur selectie

Loopproblemen

In de module Loopproblemen zijn twee nieuwe studies toegevoegd aan de conclusies. De eerste studie gaat over een interventie die al als aanbeveling was opgenomen, namelijk *gecombineerde oefentherapie*. De aanbeveling is op basis van deze studies ongewijzigd. De tweede studie ging over het effect van *complexe looptraining* (toevoegen cognitieve uitdagingen) op loopvaardigheid. Dit heeft geleid tot een nieuwe aanbeveling 'Overweeg complexe looptraining' voor mensen met parkinson in de vroege- en middenfase.

Valangst

De studie over *complexe looptraining* liet ook een positief effect zien op valangst. Dit heeft geleid tot een nieuwe aanbeveling 'Overweeg complexe looptraining om valangst te verminderen' voor mensen met parkinson in de vroege- en middenfase.

Balansproblemen, verminderd uithoudingsvermogen

In deze twee modules is een nieuwe studie toegevoegd over het effect van *gecombineerde oefentherapie* op balans en uithoudingsvermogen. Dit heeft in beide modules geleid tot een nieuwe aanbeveling 'Overweeg gecombineerde oefentherapie' voor mensen met parkinson in de vroege- en middenfase.

In de module uithoudingsvermogen is daarnaast ook een nieuwe studie toegevoegd over *aerobe training*. Deze interventie was al in de aanbevelingen opgenomen en dit is o.b.v. deze studie niet gewijzigd.

Verstaanbaar spreken

Twee nieuwe studies zijn toegevoegd in de module problemen met verstaanbaar spreken. In de eerste studie is zowel *intensieve spraaktherapie* als *niet-parkinsonspecifieke logopedie* geëvalueerd. De bestaande conclusies over intensieve spraak therapie bleven ongewijzigd; de conclusies over niet-parkinsonspecifieke logopedie veranderden in sterkte en oordeel van kwaliteit. De aanbevelingen zelf veranderden o.b.v. deze studie niet.

Op basis van de tweede studie over '*gepersonaliseerde logopedie op afstand*' zijn twee nieuwe conclusies geformuleerd. *Bestaande aanbevelingen* voor '*intensieve verstaanbaarheidstraining*' en '*verstaanbaarheidstraining met aanvullende instructie van naasten*' zijn aangevuld met de toevoeging dat overwogen kan worden het online aan te bieden.

Overige aanpassingen

In andere modules zijn studies in de conclusies toegevoegd waarvan of de interventie niet is meegenomen in de aanbevelingen, of die niet hebben geleid tot wijziging van de conclusies of de aanbevelingen. Het betreft de modules:

Vragen over voeding en voedingssupplementen (studies: 1. nicotine en 2. probiotica met vit D), verminderde spierkracht (studie: aerobe training), orthostatische hypotensie (studie: krachttraining), Ademhalingsproblemen (studie: EMST).

De verantwoording voor het niet meenemen van een interventie in de aanbevelingen is opgenomen in de rationale.